

Homework on Introduction to Sanskrit & Alphabets

The 14 माहेश्वर-सूत्राणि (*Māheśvara-sūtrāṇi*) are:

- (1) अ इ उ ण् । (2) ऋ लृ क् । (3) ए ओ ङ् । (4) ऐ औ च् । (5) ह य व र ट् । (6) ल ण् ।
(7) ज म ड ण न म् । (8) झ भ ञ् । (9) घ ढ ध ष् । (10) ज ब ग ड द श् । (11) ख फ छ ठ थ च ट त व् ।
(12) क प य् । (13) श ष स र् । (14) ह ल् ।

The letters highlighted in yellow are the इत् letters. They are indicatory letters which disappear the minute the purpose of indication has been fulfilled. To avoid the detailed recital of the letters, he used what is called the प्रत्याहारः (*pratyāhārah*).

Question #1 List the name of the प्रत्याहारः which contain the following letters. Please also list the letters in the प्रत्याहारः and sutra numbers.

All vowels अच् = अ इ उ ऋ लृ ए ओ ऐ औ = अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ लृ ए ऐ ओ औ Sutra 1 & 4

1. All simple vowels
2. All diphthongs
3. All hard consonants
4. All soft consonants
5. All semi vowels
6. All sibilants
7. All consonants

Answer #1

1. All Simple vowels अक् = अ इ उ ऋ लृ = अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ लृ । sutra 1 & 2
2. All diphthongs एच् = ए ओ ऐ औ । sutra 3 & 4
3. All hard consonants खर् = ख फ छ ठ थ च ट त क प श ष स = क ख च छ ट ठ त थ प फ श ष स ।
sutra 11, 12 & 13

4. All soft consonants हश् = ह य व र ल ज म ङ ण न झ भ घ ढ ध ज ब ग ड द = ग घ ङ ज झ ञ ड ढ ण द ध न ब भ म य व र ल ह । sutra 5, 6, 7, 8, 9, and 10
5. All semi vowels यण् = य व र ल । sutra 5 and 6
6. All sibilants शर् = श ष स । sutra 13
7. All consonants हल् = ह य व र ल ज म ङ ण न झ भ घ ढ ध ज ब ग ड द ख फ छ ठ थ च ट त क प श ष स = क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म य र ल व श ष स ह
sutra 5 to 14

Question #2 Please do the following (add अ to the consonants to aid in pronunciation)

1. List all the short vowels
2. List all the long vowels
3. List all the consonants in क-वर्गः
4. List all the consonants in च-वर्गः
5. List all the consonants in ट-वर्गः
6. List all the consonants in त-वर्गः
7. List all the consonants in प-वर्गः
8. List all the soft consonants
9. List all the hard consonants
10. List all the nasal consonants
11. List all the semi vowels
12. List all the sibilants

Answers to #2

1. List all the short vowels अ इ उ ऋ लृ
2. List all the long vowels आ ई ऊ ऋ ए ऐ ओ औ
3. List all the consonants in क-वर्गः क ख ग घ ङ

4. List all the consonants in च-वर्गः च छ ज झ ञ
5. List all the consonants in ट-वर्गः ट ठ ड ढ ङ
6. List all the consonants in त-वर्गः त थ द ध न
7. List all the consonants in प-वर्गः प फ ब भ म
8. List all the soft consonants ग घ ङ ज झ ञ ड ढ ण द ध न ब भ म य व र ल ह
9. List all the hard consonants क ख च छ ट ठ त थ प फ श ष स
10. List all the nasal consonants ङ ज ण न म
11. List all the semi vowels य व र ल
12. List all the sibilants श ष स

Conventionally letters in Sanskrit are referred by adding कार at the end of the vowel or a consonant. अ – अकार *akāra*, आ – आकार *ākāra*, इ – इकार *ikāra*, ई – ईकार *īkara*, क – ककार *kakāra*, ख – खकार *khakāra*, etc. Note that the consonant र् is referred to as रेफ and not रकार ।

Question #3 Join the letters to form a word and identify the conjunct constant. Do as highlighted in yellow below:

ई श् व् अ र् अ ः = ईकार शकार वकार अकार रेफ अकार विसर्गः ईश्वरः श् व् is the conjunct constant

1. अ र् ज् उ न् अ ः: Son of Kunti
2. प् अ ण् आ म् अ ः: Salutation
3. क् ऋ ष् ण् अ ः: Lord Krshna
4. श् इ व् अ ः: Lord Shiva
5. ग् अ ण् ए श् अ ः: Lord Ganesha
6. ग् उ र् उ ः: Teacher
7. श् इ श् ऊ Two babies
8. स् अ द् ऐ व् अ Always
9. मो क् ष् अ ः: Liberation

10. न् औ क् आ Boat
11. न् ए त् र् अ म् Eye
12. ज् ज्ञ् आ न म् Knowledge

Answers to #3

1. अ र् ज् उ न् अ ः = अकार रेफ जकार उकार नकार अकार विसर्गः अर्जुनः र् ज् is the conjunct
2. प् र् अ ण् आ म् अ ः = पकार रेफ अकार णकार आकार मकार अकार विसर्गः प्रणामः प् र् is the conjunct
3. क् ऋ ष् ण् अ ः = ककार ऋकार षकार णकार अकार विसर्गः कृष्णः ष् ण् is the conjunct
4. श् इ व् अ ः = शकार इकार वकार अकार विसर्गः शिवः
5. ग् अ ण् ए श् अ ः = गकार अकार णकार एकार शकार अकार विसर्गः गणेशः
6. ग् उ र् उ ः = गकार उकार रेफ उकार विसर्गः गुरुः
7. श् इ श् ऊ = शकार इकार शकार ऊकार शिशू
8. स् अ द् ऐ व् अ = सकार अकार दकार ऐकार वकार अकार सदैव
9. म् ओ क् ष् अ ः = मकार ओकार ककार षकार अकार विसर्गः मोक्षः क् ष् is the conjunct
10. न् औ क् आ = नकार औकार ककार आकार नौका
11. न् ए त् र् अ म् = नकार एकार तकार रेफ अकार मकार नेत्रम् त् र् is the conjunct
12. ज् ज्ञ् आ न म् = जकार ज्ञकार आकार नकार मकार ज्ञानम् ज् ज्ञ् is the conjunct

अनुस्वारः is the nasal sound represented by a dot above the letter.

अनुस्वारसन्धिः When म् is the last letter of a word and followed by another word beginning with a consonant, then म् converts into a dot and places itself above the previous letter. If म् is at the end of the sentence or verse, it does not change into a अनुस्वारः । Please look at the three sentences below and see how the म् changes by just shuffling the words around.

1. अहम् पुस्तकम् पठति = अहं पुस्तकं पठति । I read a book.
2. पुस्तकम् पठति अहम् = पुस्तकं पठति अहम् । I read a book.
3. पठति पुस्तकम् अहम् = पठति पुस्तकमहम् । I read a book. (म् + अ = म)

म् + अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ = म मा मि मी मु मू मृ मृ मे मै मो मौ (vowel following a consonant)

Sandhi: अ + अ = आ; अ + आ = आ; आ + अ = आ; आ + आ = आ

सीता अत्र अस्ति = सीत् आ अत्र् अ अस्ति = सीत् आ त्र् आ स्ति = सितात्रास्ति

Question #4 Please do the अनुस्वारसन्धिः, the sandhi described above, and the vowel following consonant into it's abbreviated form when required in the following sentences and verses.

सीता आहारम् सदैव आनयति = सीताहारं सदैवानयति । Sita always brings food.

1. अहम् अध्यापिका अस्ति । I am a (female) teacher.
2. अहम् अस्ति अध्यापकः । I am a (male) teacher
3. अस्ति अध्यापकः अहम् । I am a (male) teacher
4. अहम् वनम् आगच्छति । I come to the forrest.
5. अहम् आगच्छति वनम् । I come to the forrest.
6. वनम् अहम् आगच्छति । I come to the forrest.
7. अहम् अश्वम् इच्छति । I wish for a horse.
8. अहम् इच्छति अश्वम् । I wish for a horse
9. अहम् उद्यानम् गच्छति । I go to the garden.
10. उद्यानम् अहम् गच्छति । I go to the garden.
11. अहम् ब्रह्म अस्मि । I am Brahman.
12. तत् त्वम् असि । You are that (Brahman).
13. मधुरम् फलम् । Sweet fruit.
14. बालिका फलम् इच्छति । The girl wants fruit.
15. अहम् पठति । I read or I am reading.
16. बालिका अत्र अस्ति । The girl is here.
17. अस्मि सीता अहम् । I am Sita.
18. सदाशिवसमारम्भाम् शङ्कराचार्यमध्यमाम् । अस्मदाचार्यपर्यन्ताम् वन्दे गुरुपरम्पराम् ॥ I salute the lineage of teachers, beginning with Shiva, the Lord, (linked by) Shankaracharya in the middle, and extending down to my own teacher.

19. शङ्करम् शङ्कराचार्यम् केशवम् बादरायणम् । सूत्रभाष्यकृतौ वन्दे भगवन्तौ पुनः पुनः ॥ I salute, again and again, Shankaracharya who is Lord Shiva, and Badarayana who is Lord Vishnu, the venerable ones who wrote the aphorisms (Brahmasutras) and the commentaries.
20. नैनम् छिन्दति शस्त्राणि नैनम् दहति पावकः । न चैनम् क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥ गीता २.२३ ॥ Weapons do not cut this (Self); nor does fire burn it. Water does not wet (or drown) it and wind does not dry it.

Answers #4

1. अहम् अध्यापिका अस्ति = अहमध्यापिकास्ति ।
2. अहम् अस्ति अध्यापकः = अहमस्ति अध्यापकः । अहमस्त्यध्यापकः । after इको यणचि सन्धिः ।
3. अस्ति अध्यापकः अहम् = अस्ति अध्यापकः अहम् । अस्त्यध्यापकः अहम् । after इको यणचि सन्धिः।
4. अहम् वनम् आगच्छति = अहं वनमागच्छति ।
5. अहम् आगच्छति वनम् = अहमागच्छति वनम् ।
6. वनम् अहम् आगच्छति = वनमहमागच्छति ।
7. अहम् अश्वम् इच्छति = अहमश्वमिच्छति ।
8. अहम् इच्छति अश्वम् = अहमिच्छति अश्वम् ।
9. अहम् उध्यानम् गच्छति = अहमुध्यानं गच्छति ।
10. उध्यानम् अहम् गच्छति = उध्यानमहं गच्छति ।
11. अहम् ब्रह्म अस्मि = अहं ब्रह्मास्मि ।
12. तत् त्वम् असि = तत् त्वमसि ।
13. मधुरम् फलम् = मधुरं फलम् ।
14. बालिका फलम् इच्छति = बालिका फलमिच्छति ।
15. अहम् पठति = अहं पठति ।
16. बालिका अत्र अस्ति = बालिकात्रास्ति ।
17. अस्मि सीता अहम् = अस्मि सीताहम् ।
18. सदाशिवसमारम्भां शङ्कराचार्यमध्यमाम् । अस्मदाचार्यपर्यन्तां वन्दे गुरुपरम्पराम् ॥
19. शङ्करं शङ्कराचार्यं केशवं बादरायणम् । सूत्रभाष्यकृतौ वन्दे भगवन्तौ पुनः पुनः ॥
20. नैनं छिन्दति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः । न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥ गीता २.२३ ॥